

21859

III Mag. St. Dr. P

*Była
las*
Pikarskiego k. Adriana. Najasniejsze stwierdzenie
Majestatu bez matki.

PANEG. et VITAE
Polon. Fol.
№ 631.

1234567891011121314

8

NAIASNIEYSZE ZWIERCIADŁO

Máiestatu bez Mákuły.

Przy Wyprowadźie z Wárszawy do
Krakówá,

Jonas

Stęszko

Naiásnieyszego Ciála

LVDOWIKI MARIEY

Polskiew y Szwedzkiew Królowey,

NA KAZANIW

W oczy światá wystáwione,

PRZEZ

X. ADRIANA PIKARSKIEGO Soc. IESV,
I. K. M. Ordinariuszá Káznodzieię.

Roku 1667. Dniá 3. Września.

W KRAKOWIE
W Drukárni Dźiedzicow Fránciszka Cezare-
go I. K. M. Typographá.

57

APPROBACYA.

Złobny Pánegirik o wysokich Cnotách y
Dzielách Naiásnieyszey **LVDOWIKI**
MARIEY Krolowey Polskicy y Szwedzkicy,
miány od wyłoce Wielebnego X. Adriána Pi-
kárskiego Societatis IESV Theologá, l. K. M.
Káznodzieie Ordynáriusza, áby potomnym
czásom ku pámiéci drukowány byl, pozwalam.

X. IACEK LIBERIVS S. T. D.
Probozcz Kościoła Bożego Ciála
Canon. Regul. Ksiąg w Diocce-
zyicy Krákovskicy **CENSOR.**

21.859 III

Speculum Dei Maiestatis sine Macula, Mulierem fortem quis inueniet?

Sapient. 7.

Prou. 31.

*Zwierciádto Boskiego Máiestatu bez Makuty,
Niewiástę mezná kto znaydzie?*

Rowney w srzod okrągu ziemie/ y ná ostátney
liniey swiátá poszukać Pániey po Tobie Ná-
iásnieysza **MARYA LVDOWIKO**, kto
sie osmieli/ cále nie znal Máiestatu Twego/
álbo pámiéć wielkich y nieporównáných Cze-
now Twoich vtrácił. Jedná Uiuerska knieías/
palmami/ laurami gesto zárosta/ ták šťastliwa byla/ ktora te
náše Sármácka Auguste ná wierzchokku nieśmiertelnego Ce-
dru/ Liliámí gwiazdo vstawšy / sub innocenti sidere vległa.
Bedziéšli kiedy Polsko/ druga ták dużowładná Pánia v siebie
widziála/ bezpiecniey watpic niż obiecować moge. Vtášíš
sie w iezył swiegotliwa Wroško/ ktora swiete/ madre/ me-
žne y niezwyčiežone **MARYE GONZAGI** przyctniwšy
sobie/ lepše po naylepszych Pánie obiecniéš. Cokolwiek Mo-
nárchin pozných wielka **LVDOWIKO** bedzie/ iáko przy ston-
cu gwiazdy/ zgasná przy Tobie; á Ty iáko miedzy drobnymi
Dryady naywładnieysza y nayogromnieysza Bogini zosta-
niéš. Pochlebiac olim dáleka potomnosť swym Náiasniey-
šym Dobrodzieykom/ y slawic piekne ich dzieła nie zamiedba:
ále ia Zwierciádtlem Máiestatu Twego nigdy nie zmázanym
zástáwie wielkom potomnym oczy; á stylem Duchá s. mowiac/
Náiasnieyszey przyzrzoczystości Twoiey niezem niezaplú-
šnione Diaphanum, Speculum Maiestatis sine macula, przecíw
drzenicy swiátá postáwie: aby w Cie iedyná iáko w Tecze pá-
trzyly/ ktora s dwiema Náiasnieyszym Sloncom byla Iris Tito-
nia coniux. Pokáže Cie niewymownego Mestwa Heroine nie
zá štklem/ bo w Tobie nie fragile nie bylo: áni zá tašlá stalowa/
gdys Candor Jášności twoiey od liworow sobie niechetnych
A2 nic

Sapient. 7.

nie a nie nie zasimial. Dczynie Cie smiertelnych Maiestatow na ziemi niczym nie zacimiona Perspektywa; wiedzac / iz Optimum Principem laudare, toz jest / co Posteris velut e specula lumen dare.

Plinius 3.
Epist. 18.

Zlotych krajow zlota Monarchini Sabá obmieszkawszy czas niemaly w Jerozolimie / zdumiala przy Aspektach Madrosci Salomonowey / powraca do miley Oyczyzny; zegna Visionem pacis, Stolicę / Palac / y Krola Pokoju; na pozegnaniu z rzą Maíasnieyszego Medrcá / wspominki / na ktore sie Thesauri sapientia & scientia na on czas zdobyć mogly / bierze quæ voluit & petiuit, exceptis quæ vltro obtulit ei munere Regio. Co to za Excepty y Raritates, domysla sie starozakonny Theolog; wziala Zwierciadlo od Salomona / na ktore / ilekroć weyzejala Sabá / Salomona nie Sabę w nim widziala. Rownie myslawa w kunstach madrosci Nasza Polska Sabá MARYALV-DOWIKA, nie odjezdza / ale dojezdza / albo juz dojachala gorney Jerozolimy / widzenia pokoju. Zegnate Warszawskie Augustalia; powraca z krajow smiertelnego zuzelu / do zlotey blagostawioney wiecznosci krajiny; nie bierze ale zostawnie na scianach y wiezach Krolowskiego Palacu Zwierciadlo Maiestatu swego / w ktore kto spojrzzy / nie samego siebie ale MARYALVDOWIKE facie ad faciem obaczy. O gdyby nam wieley Heroes y Heroiny takie po sobie zostawiali Perspektywy! Swiat przez to nizszemnieie / ze kazdy z nas zapatrujac sie na samego siebie / nie innego krom siebie nie widzi. Ledwie do rozumu przychodzimy / takimi nas zwierciadlki Pan Bog wspominkuie / ktore przegladajac / nie samych siebie kochac / ale Tworce Boga winnismy. Twarz Bostka na kreaturach iasniete / Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: dla tego czlowiek na obraz Bostki stworzony / abysmy w nas / nie nas / ale Boga vgladali. Osobliwym iednak obrazem Pana Boga sa Krolowie / bo sa zwierciadlem strasznegu Maiestatu iego / postawil Pan Bog stonce na niebie pulchrum sui simulacrum, na ziemi Dei imago ac lumen Princeps. Sam zas Pan Bog w stowie iednorodzonym od wieku przegladal sie / ktore jest Speculum Dei Maiestatis sine macula, & imago bonitatis illius. Czemu iednak Syn Niebieski Zwierciadlem jest Maiestatu / to jest potegi y wspianalosci / a nie raczej Dobroci y skodkosci Bozey / pytala sie dowcipnie Orygenes y Augustyn Swiety. Nie tak jest / mowia ogromna dobroc Bostka w oczach ludzkich / ktora sie czesto zlosc najsza gorzsy / iako niedostepna Maiestatu iasnosc / nieprzelamana dziele

Rom. 11.

3. Reg. 13.

R.R. apud Galatin.

Rom. 1.

Plutarch.

Sapient. 7.

Orig. 1. 1.

Petiar. c. 12.

Aug. 1. 13.

de Incar.

na dzielność / niezrobiona nigdy w szchemoc. Przeto Pan Bog energia sily y duzosci swoiey / ktora powszechnie in vniuerso wla dzie / za Maiestat sobie ma / bo Maiestas Bostka / jest Inoperatio & vigor quidam Dei, dum creat, dum prouidet, dum singula disponit, & dispensat. Jedno jest v Pana Boga Maiestat co sila / to powaga co robur, co zbroia to purpura: podobnie do woyny Rycerski czlowiek vbiera sie / to tylko przywdziewajac na wierzch / o czym rzec sie moze: Induit fortitudinem. Regalia, w ktore sie Maiestat Bostki obloczy gdy sie Panem pokazac chce: Mestwo szata y ozdoba Maiestatu iego; Dominus regnauit, decorem indutus est, induit fortitudinem. A iesli Maiestat Bostki jest Inoperatio y vigor Dei, toz y Speculum Maiestatis toz musi byc / co y Speculum fortitudinis. A przeto y ta Mulierem fortem nie te rozumiem / ktora wrzeconem kazdziel gubernue / ale Niewiadste Maiestatis; o ktorey / dum creat, tworzac Maiestatu swego poboczne kreatury / dum prouidet, posilkuiac dobro popolite / dum singula disponit, w sztyckiego sie po Krolowsku tykajac / smiele sie mowi: Pami regnauit, decorem induta est, induit fortitudinem. Nosila sie iako Pami gdy krolowala / Pami nie podstawka byla. Taka MARYALVDOWIKE dzis na dyamentowey tablicy / na nieprzetutym Zwieciadle stawiam y rysuie.

Anielski Thomaš Cnotę Mestwa ze czterech walnych iedne chce miec / ktorey zabawa strach / dziele okropnosć / wykonanie smierc / obietum y cel iawne y oczywiste Maximum Terribile. Ktos z Poganskich Monarchow Pytany coby Krolowskiemu fercu naystrasznieyszego byc mialo? Regnare & Mori, odpowiedzial. Maximum Terribile est vmierac. Niemniey okropna krolowac. Rowny to strach Tron y Truna / Czechlo smiertelne y Purpura / trupia czaska y korona: rowny Terror na Pami scepra Krolowskie co fatalna Libitiny kosá. Kto sie Regnare podeymie / Maximis Terribilibus poiedyneł zapowiedzial; wyzwal na reke naywieksze strachy swiata / w dal sie w Atletyke barkow y karkow Olbrzymowych. Bogze wie co strasznieyszego Krolom / w szesciu panowac czy w nieszczesciu. Rzecz w sztyka na tym zawista / iesli Inoperatio y vigor panowania / slifkosci y slabosci w oboim razie przelamac sie nie da. W szesciu y pokoju prauaricantur Krolowie y niewiescietia securitate regnandi: Bostkim Maiestatem gardza / gdy nappoteznieyszemi sa. Cum roboratum esset & confortatum regnum Roboam, dereliquit legem Domini. To Pami przed Bogiem gubi / co duzemi przed swiata czyni. Duze zdro-

Psalm. 92.

2. 2.
q. 121. ar.
4.

in Canic.

Petr. Dam.
Serm. 5.

2. Paralip.
12.

B

wie/

wie/ y rube pálce y vigor mlody Koboámá w ruine wprawi-
ly. Prawdziwie non saluatur Rex per multam virtutem: nie
mnogie woyska/ nie rády wysokie/ nie niedobrye zamki/ nie po-
teczne armáty Krolow/ prout oportet ad salutem nie pomagá/
iesli Maximum Terribile Regnare, nie bedzie Inoperatio Ma-
iestatis sine macula. **Máto** dobrych Pánow ná swiecie; tak dá-
lece/ że ná iednym pierścieniu wszystkie dobre zryśować kós
sie podeymował. **Ja** ná igielnym wstku wszystkie zrejestruie;
iesli lániey gárbom wielbládzim przez progi igielnego vchá
wtloczyć sie do stáyni/ niż Pánom przez Trony do nieba. Nulla
sine bonitate Maiestas est. **To** Máiestat iest bez swiatobliwo-
ści/ co Serenitas bez iásności. Krolow Jerozolimskich kromi-
ki swiete czterdziestu wyliczywszy/ trzech tylko dobrych wspot-
mináia: wszystkie inne wiecznie báníznie Pisimo. Prater Da-
uid & Ezechiam & Iosiam, omnes reliquerunt legem Altissimi,
& contempserunt timorem Dei. **A** iesli Monarchinie rácho-
wác zechcemy/ w Kiegách Krolowskich v Duchá s. iedney do-
brey nie naydziemy. Wszystkie albo Tyránskie okrutnice/ albo
skáráde cudzego lozá kormonice. **Wielka** nowiná Pan swiety/
Sacra Maiestas po swiatobliwosci nie po tytule. **Kto** Regna-
uit, coż go innego ná Tronie lepiej wesprzec moglo/ nad te
iedne Heroiczna cnote/ z dáru Duchá s. powziete **Mestwo**/
ktora versatur in Maximis Terribilibus, bez vrázy/ bez skwántu/
bez zmázy. Non conuenire imperium takiemu/ qui non melior
esset iis quibus imperaret, o iáko stráśny oblig y wyrok ná Kro-
le! **Pánowác** niemoże/ kto lepszy nie iest ná tych/ ktorým pá-
nuie. Ne respicias Diadema, sed Curarum tempestates, neue
Purpuram intuere, sed animam ipsá purpurá magis nigrescen-
tem. **W**odzi cie Ambicya do korony: pátrz co náwalności
zá má plynie/ iákie turbines ná nie wieia/ iákie fluctus decu-
mani przeciw niey sie wála. **W**odzi cie Purpura: **Bog** wie/
iesli Krolowska duszá **Naiásnieyszim** skarlátem nie czernieie y
máże sie. Podobno pod Purpura tái sie vita laciniosa y wio-
tche summienie. **Pod** Korona pilum viri boni naydziefli: **W**-
wodzi cie Ogromność y Assystencya Tronu: niewiesz że tam
naysliższa subsystemyca/ naygotowsha ruina. **Wiere** nie po-
dobnieyszego do prawdy ná to/ że Regnare iest Maximum
Terribile. **Ledwie** nie iedno ná háku zgubnym wisiec/ co ná
Tronie doczesnym siedziec. **Káżd**a nieprawosc/ iest naystrá-
śnieysza między stráśzydłami brzydłosc; ale grzech Krolowski
stokróć Maximum Terribile: bo iest podobny owey sprośno-
ści y zarázie/ ktora naprzod ná twarz sie wydáie/ chociaś iey
w táie-

Psal. 32.

Vopisc.

Lucz 18.

Senec. ep.

Eccl. 49.

Xenaph.
in Cyrop.

Chrysof.
hom. 66.
ad pop.
Ant.

Tertull. 4.
cont.

Marc. c.
29.

w táiemności dostánieš. **Vtáic** sie grzechy Monárše niemo-
ga. **Naiásnieyszich** Máiestatow naiásnieysze zmázy. Cla-
ras enim maculas suas reddunt, Lucidæ fores, fenestratae ianua.
przyday: Centoculi anguli, ostrowidze póciemki/ stookie wšy-
tkie Palácowe káty/ ściány/ drzwi/ portyery/ sa to przeyzrzo-
cyste diaphana y polerowne Specula, ná ktorých reflektuiá sie
species impressa wšytkich robot y zamyslow Krolowskich. **Alle**
to naiásnieysza/ że co nogá co reka Krolowska zgrzechy/ to
ná iágodách Krolowskich iáko wrzod wyistrzony vsiedzie.
Aufer iniquitatem de vultu Regis, wola pisimo. **Przeto** grze-
chy Krolowskie ná twarzy Krolow swoje siedlisto máia/ bo
Vultus Regum sunt facies populorum **Monárše** dzieie sa figura
poddanych: tá záś iest **Natura** Zwierciádlá co y Rozumu. In-
tellectus fit omnia. **Tym** sie Rozum stáie, co rozumie. **Zwier-**
ciádlo tážé fit omnia, takim sie stawa/ iáki kto w nim sie przes-
gláda. Quidquid delinquant populi, spectatur in ipsa Maiesta-
te malum. **Nie** tylko swoje ale y cudze **Naiásnieyszy** Dawid
ná swey twarzy grzechy widzi. **Jedná** kopulatiwa ab occultis
meis, & ab alienis, iáko w ieden snop zwiázane s. **Monárcha**
ná sad Boży ná sobie niesie swoje wlasne y poddanych winy.
Maximum y to ná Pány Terribile, že **Máiestat** Krolowski nie
inšego nie iest/ tylko seruitus Coronata. **Krol** ná Tronie/ nie-
wolnik w Koronie. **A** coż stráśnieyszego Krolowsko vrodzo-
nemu ná niewola: **Do** tego káždy Pan/ iáko portitor orbis
Atlas ná glowie/ ná ramionách swoich dzwigáć **Narody** wi-
nien sobie od Pána **Boga** powierzone. **O** trzebáš tu ramion
zelaznych; bo **Krolowác** iest byc **Naiásnieyszim** Trágarzem
ciezarow pospolitych: nie godzi sie vchyláć ramion przed cieza-
rem. **Czemu** Saulá P. **Bog** z Krolostwa zepchná/ ktory ab
humero & sursum eminebat super omnem populum? **Czemu** po-
rym drobney staturki y niskich ramion Dawidá po Saulu po-
stawil? **Máto** nie to Saula z Tronu zepchnelo/ iz ramioná
iego wyžše byly ná wszystkie poddane iego. **Trudno** kto mogl
opieráć sie ná ramionách Saulowych/ ktorých ledwie wierz-
chem glowy dosiágl. **Nie** dlugo taki Pan ná Krolostwie sie-
dzial; bo hátki iego poddanych ceruicibus imminere zdály sie.
Krolowal dlugoletnie dobrotliwy Dawid. **Moy** **Bože** iákie
Moles regnandi ná syie iego vpády! **steka**/ ieczy pod Krol-
owská **Korona**/ iáť pod tysiac cetnarámi ołowiu. **Quis** mihi
det pennas: oby iáko vleciec przywálonemu. **Sto** innych do-
wodow ná to przywiešć móge že Maximum Terribile est Re-
gnare. **Nic** to przecie/ iezeli **Monárchom** **Swietym**/ **mádre**/
mežne

2. Var.
ep. 6.

Prouer. 25

Incogn.

Philos.

Silius.

Psal. 50.

Seneca

1. Reg. 9

meżne / święte Monarchinie ad sceptra gerenda duzo pomaga.
gaia. Nie darmo / Mulierem fortem quis inueniet rzekłszy Pi-
simo / przydaie: Confidit in ea cor viri sui. Przyprzagli Pan
Bog Naiasnieysza LV DOW I K E dwiema niezwyctezonym
Monarchom do dzwigania Sasmackiey Korony / przyprzagli
prawie nieprzelamana zadnemi trudnościami Mazyce. Kto
sie przypatrzył iey Krolewskim operacyom / któ widzial vigo-
res zawżse niezwołone / ile razy Naiasnieyszym swym Mal-
żonkom Compar stawala / dum creat, dum prouidet, dum di-
sponit, y inne dzieła Maiestatis sprawnie / ordinnie / widzial
ia Mulierem fortem, dobrotliwa y bez makuly Pania. To ia
świātu podacie za Speculum Maiestatis, przez co sie pokazala
wszytkich Monarchin Speculum fortitudinis.

Dziwna rzecz że Pismo / nie inne Attributum Boskie /
Zwierciadłem mieć chce Maiestatu y Potencyey Boskiey
tylko Madrość. Wszakże y po stworzonych rozumach
toż widziemy. Co nieśkonczona Madrość / to y stworzona
Sapientia twierdzi o sobie: Per me Reges regnant. Rozum
Krolewski státeczny y meżny / wysoki y dotkliwy attingens
à fine vsque ad finem fortiter; to iest energia, to vigor, to dzieła
ność / to Inoperatio Maiestatu. Nie rozdzielił Duch swiety
Madrey Niewiaasty od Waleczney / Waleczney od Dozore-
ney / y w Krolestwie swym gospodarney. Ktozey digitu ap-
prehenderunt sulum, táz manum suam misit ad fortia, teyże byl-
sus & purpura, ktorey fortitudo & decor indumentum, táz ape-
ruit os Sapientiae, ktora roborauit brachium suum. Wielki iest
nierozum / ganić wysoki y bystry w Paniach Naiasnieyszych
rozum. Co za absurdum gdy v Paniey obrotney rozum niż
wrzecziono / ostrzeyszy rozsadek niż igielka? Jesli nie przystoi
warkoczowi rozum / a czemuż z glowy y mozgu wyrasta?
Minerua przeto Madrości Boginia / że sie iako warkocz z glo-
wy vrodzila. Stworzył P. Bog pierwsze Monarchy swiata
ta / Masculum & feminam fecit eos, pewnie Jeme Jadamowi
adiutorium simile, nie tylko gospodynia loza / ale oraz ser-
deczna pomoc wálney gubernacyey swiata. Stworzył oboie
tak wielkiego rozumu / iż wszystkie Salomony y Filozofy co
ich bedzie y bylo / pierwsza swiata Mac rozumem przecho-
dzila: Ktora Rzeczpospolita w swych rzadach y obrotach iest
tak correcta, iako miodoustych pszeolek stodka Monarchia?
Ktosz tam monarchiznie? Matka bez zadla / Pani bez oreza.
Nie specila waleczne Amazonki szablá / zdočila zbroia pierś-
ich niewiescie / a ma specie Chrześcianska Pania moderatio
status?

status? Potkala sie Tomyris nierowna sila z potega Cyrusa /
Syna dorosłego nie wojennego na strone vchroniwszy / sa-
ma Ordery do Woysk / sama posilki zrzadzala / sama do bi-
twy Woysko szkowala / trzytroc sto tysiecy nieprzyaciela
zmiosla. Przyslalo Paniey osoba wlasna bitwe wálna toczyć
o calosc swey Monarchie: nie przyslalo o teyże calosci
swiatobliwe rady y zdrowe diskursy / w swym przynamniey
Gabinecie / iesli nie in acie Senatus szkowac? Niewiescia to
Keta / ktora pierwsza Miasta y Zamki murami otoczyla. Pe-
wnie Semiramis Babilonskie basty nie kadziela vprzedla.
Co niegdy Kartago Miasto moglo y vmiato przeciw potedze
Rzymskiey? czyiaz glowa Kartago stanela? Naiasnieysza
Dido, te tak potezna Rzymowi Emulantke consilio manuum
suarum nastreczyla / legibus & armis ostrozyla. A zlesz bylo
swiātu / gdy Aspazya swemu Cyrusowi za iedno oraculum,
nie tylko zona byla? Swiat nayspokornieyszy byl za Augusta /
Livia wszytkim v niego rzadzila. Naysprawiedliwse Pa-
nowanie Traianowe wspomina Antiquitas; Plotina v Tra-
iana Imperialia sprawowala. Pulcheria za Theodozysza /
Blanka za Ludowika / Sachodnie y Wschodnie Monarchie gu-
bernowaly. Judith y Debora / za gnusne Hetmany woio-
waly. Wszytko to com w roznych Heroinach wyliczyl / Na-
iasnieysza LV DOW I K A, rownie y nad to / mogla / vmiala /
czynila. Jey Madrość obrotna / dalekie rzeczy przenikala
ca / byla zwierciadłem naymedrzych Maiestatu. Jey
Maiestat byl Perspektywa Mestwa w Monarchach nieustras-
honego. Pewien iestem / iż wieku / ktorego zyla / medrzey
y meżnieyszey na swiecie nie bylo Niewiaasty. Swiātu calos-
mu panowac miala. Ktoras niechetna Fatorum crisis LV-
DOW I C E zayrzala / że Orbis imperium nie iednowladnie
trzymala. Szlbyshyl wieku LV DOW I K I Salomonie! pe-
wnieby ta Madrini nasza po rozum do ciebie nie wedrowala /
y w twoim rozumie naleśc co do przygany mogla. Patrzeli na
Mestwo iey niezwyctezone / zda mi sie że z kosci Herkulesowych /
nie z kosci Adamowej wyrosła. Jesli patrze na iey godna
Maiestatu Krolewskiego Krostpność przychodzi wotpic /
z zebra czy z mozgu wymitnela. Gdy sie obeyrze na to Spe-
culum Maiestatis Naiasnieysze / rozeznac nie moze czyia w nim
twarz podobnieysza / czy naydowcipnieyszey miedzy Madro-
chami Pallady / czy naywalecznieyszey miedzy oreznemi Bel-
lony. Szadkolwiek na nie weyrze / wszedzie decor & fortitudo
indumentum eius, wszytkie iey sprawy / intencye / madre / meżne /
sprawiedliwe.

C

Dbierz

Iulian

Iulian

Diod.

l. 3. c. 2.

Aelian.

l. 12.

Aur. Vic.

in Iul.

Prou. 8.

Prouerb.

31.

Gen. 1.

Gen. 2.

Vbierzmy ją po Krolewsku / iako na głowie Korone / iako
 Sceptra w reku / y toczyste Monarsze Jablko / lubrica Re-
 gna, mocno / y vmiejetnie y niewinnie piastowała! Decor &
 fortitudo Korona iey na głowie. Nie tak iż iednak to zdo-
 bilo / że potężnych y szerołich od morza do morza Monarchii
 wielkie Korony / wielkich Ksiestw Nitry na głowie swey
 nosila / wiecey to / że Naiasnieyszemu KAZIMIERZOWI
 Corona viro suo byla. Zdrowie Twoie Naiasnieyszy Panie /
 y slawe ta Mulier diligens y fortis barziesy niż Korone głowy
 swey kochala. Pogrozil P. Bog ktoremus Monarszemu Sta-
 dlu / że Korony z glow ieszce zyacych zemknac sie mialy.
 Dic Regi & Dominatrici, quoniam descendet de capite vestro co-
 rona gloriae. Nie pogrozil / ale pomascil pogarda swiata
 Maiestaty Nasze Naiasnieysze / natchnawszy stodkiem niesma-
 kiem doczesnego panowania / nadmierzwszy slizkie Korony
 odmiana szescia Duch s. aby dla pewnosci zbawienia Kro-
 lewskiego / z Naiasnieyszych stromi Pana / tudziez y Paniey
 zemknely sie na innych glowy Korony. Skoro Naiasnieysza
 Pani chuc nieiala do polozenia Korony w Naiasnieyszym
 Malzonku vzula / nie trzeba bylo wiele mowic: Dic Regi
 & Dominatrici. Rada sie do tego namowic dala / aby glo-
 we swoje / y glowe Meza swego a Maximo Terribili vwolnila.
 A wiedzac ze potestas culminis iest tempestas mentis, zadney sie
 nawalnosci nie vmykajac / zadney przeciwney Machinie nie
 vchylajac / cokolwiek Maximum Terribile bywalo / na glowe
 swoje brala: glowe IANAKAZIMIERZA, glowa swoja
 zastepowala. Negotia pro solatijs habens, byla Korona glo-
 wie / y w posilku glowa Koronie. Zyla ta Koronka tak nies-
 szczesliwych czasow / ze Korona glowie iey wrzodem byla;
 gdy ona Rzeczypospolitey wrzodom Korona zdrowia zos-
 wala. Tak wielkie Kiestwo / tak Korone Polska Ta Pani kochala /
 ze rownie Corona viro suo, y Corona Regno suo bydz sie zdala.
 Powadzily sie trzy Korony z iedna; Na Twoiey glowie Pa-
 ni Naiasnieysza / iako na poboiowisku ta sie walka dziala.
 Mordowaly trzy Szwedzkie iedne Polska / gniotly sie y bies-
 dzily z soba: Twoia to glowa czula. Twoia madrosć /
 Twoie Mestwo / zwasnione Korony dowcipna rada / dziel-
 nym rozumem szesciowie poiednala. Dway Orlowie nie-
 gdy Wesska Boginia w polu ze snu obudzili / gdy o Zwierza
 od niey vszczwanego sponami sie zwarszy / lup ieden drugiemu
 wydzierajac na lono vspioney vpadli: toczyli straszna woyna
 miedzy soba czarny Mostkiewski y Bialy Orzel Polski: ledwie
 sie to

Trag. Sen.

Prou. 12.

Ierem. 10.

S. Th. de
erud. Prin.
c. 1.

Tacit. 4.
Annal.

Com. Na-
tal.

sie to nie na Twoim lonie Dianno Sarmacka dzialo: sto
 mieczow na on czas pierśi Twoie przenikaly / sto rozumow
 ostrych meźnie y wymyslne dobywaly / aby Fortune Czarna
 Biala przemagalala; przemogla / bo praesidio fortunae Twoia
 fortitudo byla. Tak tedy Mulier fortis, Polska y Szwedzka
 Monarchini wielkie Korony na głowie swey piastowala / non
 languido collo, lubo Lilia / quae non sufficeret capitis oneri.
 Wiec iako Sceptris wladnela patrzmy.

Plakal ktedyz Ezechiel na Jerozolyme Izraelka Matke /
 w ktorey reku lubo mocne y duze Sceptra byly / od wiatru /
 iednak Tyranskiego pokruszone sa. Mater Tua, quasi vinea,
 facta sunt ei virgae solidae in Sceptra Dominantium, & ventus
 vrens siccauit fructum eius, & arefacta sunt virgae roboris eius,
 & non fuit in ea virga fortis Sceptrum dominantium. Matka
 Twoia / Korono Polska / ktora Sceptra Twoie macierzynsko
 piastowala Mater tua, Naiasnieysza LVDOWIKA flos ma-
 logranati. Co sa ziarna malogranatowe pod iedna lupina /
 to sa wolne Narody pod Naiasnieyszych Maiestatow pro-
 tekcy. Ale nayzdrowsze y naybuynieysze malogranaty by-
 waja / gdy sie Liliami osadzaja. Kwiat tedy Twoy Liliowy
 Naiasnieysza Mantuanko kwiatem byl Malogranatu Pol-
 skiego. Polske nasze ktos nie zle nazwal Granarium, dla ob-
 firosci ziarna chlebowego: Jablko tez malogranatowe szcere
 iest granarium. Sceptra / na ktorych iako na galezi Jablko /
 malogranaty wolnych Narodow wisiaty / wsparte Uwer-
 sieni Liliami / zadnym wiatrom burzliwym przelamac sie nie
 daly. Co bylo naiazdow dzitich na Rzeczypospolita / co wi-
 chrow okrutnych: Co to byly za czasy / iakie procellarum stur-
 my / iakie fatorum sidla / quanta vis temporum in Republica,
 quanta varietas, & rerum quam incerti exitus, quam flexibiles
 hominum voluntates, quid insidiarum? &c. Wszecmocne pra-
 wie Sceptra byly / ktore sie tak froga sala nie kruszily. Ko-
 musz danc za to: Tobie Naiasnieysza LVDOWIKO, kto-
 rey niezwyctezone Lilie ziarnistej Polskeze iako flos malogra-
 nati za Sceptra byly. Za Panowania Twego grzech bylo
 mowic: Et non fuit in ea virga fortis Sceptrum. Mialy lodo-
 wate Aquilony / y wshytke swa potege wydymaly / od ich mro-
 znych vpalow nie vwiedly Lilie Twoie / ventus vrens non sic-
 cauit fructum eius, nie nie namdlala statecznosć y calosć kwia-
 tow niesmiertelnych: Non sunt arefacta virgae roboris eius.
 Grzegorz Wiffenski w owym pieniu: Surge Aquilo, veni Au-
 ster, perfla hortum meum, ktoras Krolowa wiatrom wskazu-
 iaca

Cicer.

Plin.

Ezech. 19.

Chald. Par

Plin.

Tull.
2. epist.

Cant. 4.

ica palcem pokazuje: Aspice Reginae potestatem, duos ven-
tos regit, ut sibi videtur, Aquilonem quidem a se iussu sepa-
rans, Austrum vero benigne vocans. Ostry y burzliwy Aquilo,
cieply y przyiazny Auster, sasiedzkie Koronie Polskiej wia-
try / ponura Pulnoc y pogodne Poludnie zdawna na Rzecz-
pospolita wialy y wieia. Vderzyl zamorski Boreas szturmy
swemi w Nawe IANA KAZIMIERZA, ktorey v styru Naa-
iasnieysza pomagala LVDOVICA: vderzyl chmura ogni-
sta od Baltzyckiego morza: vderzone a ledwie nie wytracone
z reku Naaiasnieyszego Pana Mulier fortis zatrzymala Sce-
ptrum: Aspice Reginae potestatem, iaka powage v wiatrow
obudwu Szwedzkiego y Katuskiego iey Maiestas miala: ra-
da iey stodka y przemyslna vsilnoscia na posilek zachwia-
nym Berlom Auster przywabiony / Aquilo za morze wyplo-
siony / skoro iey glos na poludnie wdziecznie zabrzmial / na
pulnocy meznie zagrzmiat: Surge Aquilo, veni Auster, perfla-
hortum meum. Co to byla za Pani? Aspice Reginae potesta-
tatem. Przyznacie potomne wieki / ze fuit in ea virga fortis
Sceptum Dominantium, ktora tak potezne wiatry wabic y
plaszac rozumem vmiiala.

Jesli sie obezrze na Kleynot trzeci dostoinosci Krole-
wskiej / Sphaeram regnandi znakiace Jablko / przychodzi mi na
mysl / czy te Monarsze Jabluszka nie na owym sie drzewie ro-
dza Arbor scientiae boni & mali nazwanym? Wielkim zostanie
Medrcem dobru y zlemu / wycwicza go dobrze przeciwnosci
y szesliwostki / nawytnie sapere malis, calamitatibus wy-
pocierwie rozum / kto sie do takich Jabłek posiegnie. O gorzkie
wladzy Monarszej Jablka / iakie w sobie macie niesnaki! Mo-
cnych tu zebow trzeba / aby sie grysc daly. Nieumiala sie z tym
jablkiem obchodzic owa / ktora zebami w nie zawadzivszy de-
dit viro suo, przez co Imperium Ryskie vtracila. Nie godzi
sie tego Jabluszka vrazic: trzeba sie z nim piescic: nie grysc ale
calowac / nie rwac ale glaskac / nie zreku do reku cistac / ale raz
mocno vjavszy / iako Matka dziecie na lonie piastowac. Lau-
reatus w tey nauce boni & mali zostanie / kto cierpliwie w Pol-
skie nasey wytrwa gdy panuje. Tus sie v nas Lilio Unwers-
ska nuczyla / co iest lilium regnare inter spinas, Maximum Ter-
ribile Liliom / krolowac miedzy cierniem. Kiedy Panom blo-
gostawiemy / precamur Imperatoribus vitam prolixam, Impe-
rium securum, Domum tutam, Exercitus fortes, Senatum fidelem,
Populum probum, Orbem quietum. Co wszytko gdyby sie ad-
votum dzialo / tak szesliwym Panownikom coby wiecey trze-
ba?

ba? Ego dixi: Vos Dij estis. Ten co Jabluszko Scientiae boni
& mali pierwszym na ziemi Panom narail / w tymze Jabluszku
to wszytko co sie rzeklo / Vitam prolixam, Imperium securum, Do-
mum tutam, &c. iednym slowem wrozyl Eritis sicut Dij: nie
tylko dlugoletnosc ale y same niesmiertelnosc obiecuiac: Ne-
quaquam moriemini. Vczuli za vkszeniem Jablka pierwszi
Monarchowie / to co iest Maximum Terribile na Pany / Mori.
Jezeli gdzie / tedy na Tronie dies pauci & mali, krotkie dni /
gorzkie panowanie. Bimestres Imperatores, & Regum termi-
nos cum exordijs copulatos, czy novinasz widziec na swiecie?
Spokoynie panowanie z tegoz Jabluszka augurari nie pewna;
plochy to owoc / ktorym Pan Bog iak pilka ciska: Regnum
a gente in gentem transfert. Palac bezpiecny / y w nim ci-
che pomieszkanie / kto z tego Jablka Krolom obiecuiac / Thro-
norum exilia nie czytal / ktorym czesto za granice klosac przy-
chodzilo. Wydarlo Domum tutam to Jabluszko Scientiae boni
& mali wygnancem Ryskim. Woyska mocne domowe / pra-
wie temu Jablku Maximum Terribile. Widzielismy czasow
naszych Vczyste arma, ktore szablami to Jablko na sztuki pla-
taly. Toc iest punctum quod ferro diuiditur. Kada wierna /
sicut mala aurea, mowi Pismo: bywa y to ze Rady glowne
obracaja sie w Jablka / ktorych superficies na pozor piekna y
zdrowa / ale wstros pelne cinere doloso. Populum probum
tak trudno na swiecie znalesc / iako y Orbem quietum: Lubo to
swiat zowie sie cultissimum rus Imperij super Alcinoi pometum.

Inaczey sobie z tym Jabluszkiem nasza Mulier fortis po-
czynala / wiedzac iz iest Maximum Terribile. Nie z Jabluszka
o swym Panowaniu / ale z Panowania swego o Jabluszku ma-
drym Wieczem byla. Zyla dlugoletnie / lat blisko szescdzies-
siaz wiekowala / kilka dwadziescia panowala. Dosc na Pa-
nia / ktora in scientia boni & mali lauream otrzymala. Kro-
lowala w powodney fortunie / za Troyszesliwego WŁADY-
SŁAWA, kiedy roboratum bylo y confortatu Krolestwo Polskie;
nie Jey swiatobliwosci szesliwe Panowanie nie viadlo.
Imperium securum, Domum tutam, y to wszytko na on czas /
czego Panom Naaiasnieyszym zyczyc swiatobliwie mozemy /
posluszne sobie auguria miala. Mial pacificus WŁADISŁAW
Orbem quietum ktoremu panowal / Senatum fidelem, Populum
probum. Miala w tym wszytkim iuris communicationem znie-
ba MARYA GONZAGA. Ale ze regna euertit plerumq;
felicitas: gdy sie potomnie na Tron Naaiasnieyszego KAZI-
MIERZA przesunela / przysiadlo sie do Mezney Niewiasty
y nie

Greg.
Nyfl.
h. 10.

Gen. 2.

Genes.

Cant. 2.

Tertull.
apol. c. 30.

Plalm. 81.

Gen. 47.

Ambrosio
Epist. 31.

Eccl. 10.

Seneca.

Prou. 25.

Tertul. de
Pail. 1. 2.

Synes.

y nieustraszoney iedno Maximum Terribile. Przyznac to kazdy musi / ze nie straszniejszego na panuicze Pany nad publiczna Niechec poddanych / przy Koronie Krolewskiej: gdy to dwoie na iednym Tronie zasiedzie. A iz simul ista poluit Conditor mundi Deus, Odium atque Regnum, tu Naiasnieyszey LVDOWIKI mestwo / tu obrzedny rozum / tu Milosc nieugaszona ku Narodom poddanym dzwignie sie wybiuala. Dwie Koronie na glowie dzwigala: sto rownych dzwigac mogla. Nic tak ciezkiego na syie Krolewsta / iako ta dwoyoscista obroż Odium atque Regnum. Zadna przed nia tak macierzynsko w Narodzie naszym nie kochala sie. Zadna srozszych niecheci Populi nieuznala. Za wszystkie iey zyczliwosci / opieki / y przemysly dla calosci Narodow naszych podiete / za wieniec y palmy niesmiertelne Odium atq; Regnum w iedno sertum w wiate odbierala. Cokolwiek zaczel / zamyslila / respektem pospolitego dobra / brala wdziecznosc wiano Odium atq; Regnum. Nigdy z pospolitych iadow przeciw sobie zoszczonych eluctari nie mogla Niewinna Pani. Chowal Pan Bog do Nieba nieuszerebiona iey Korone doczesna plata. Cokolwiek nayswiatobliwiey mowila / czynila / zamierzala / to wszystko do reyze Sfery Odium atq; Regnum malewolencya pociagala. In summa wszystkie iey zawody / intencye / prace / vsilnosc / spezy / namowy / rady / y wszystkie inne Maiestaris merita, w tenze snop wiazalo Regnum, w ktory zwyklo Odium demerita. Multa concedendo effecerat, vt acrius exposcerent, quae sciebant negaturam; z kad pochodzilo / ze tak rzesiste laski / tak buyne y trzewiste dobrodzieystwa swiatobliwey Paniey / przewierzgnely sie in malorum irritamenta: a z kad sanctior regnandi methodus verti in odium. Byla Panią niestychanie milosciwa.

Lex Clementiae kazde slowo iey. Coz iey za to? Odium atque Regnum. Winnali co ze arma iuris obrocity sie in iura furoris: byla Pani tak districta aequitatis, iz iurgia Deorum poterat distinxisse: kotal / goial iako mogla zascia Boskow Polskich: Przewrotny Tlumacz Krolewskiej dobrocliciwości Arma Iurium, nazwal Iura Armorum. Byla Pani ktora zwykla philosophari de Clementia, de Iusto, de Honesto; a postaremu Odium atque Regnum na nie wolalo: Non sentit pro Republica. Nie przeciw sie Sluchacz / ieslis krasomowne iady na iey vszczypti styszal / Mulier fortis, wierz mi / przy swey niewinnosci / ab auditione mala non timebit. Dostalo sie przy niey / dla niey / y tym / ktorzy cnota zdrowiem przy Naiasnieyszych stawali; odzisieyszey Polscze naszey / a przynamniey

Seneca in Theb.

Scriban.

Prou. 31.

Cassiodor. in for. com. Ammian. Marcell.

Psal. 111.

o nie-

o niektorych Prowincyach prawdzi Stoicus: loquax & ingeniosa in contumelias Praefectorum Prouincia, in qua etiam qui vitauerunt, culpam non effugerunt infamia.

Seneca ad Heluid. c. 17.

Obierzmy Naiasnieysza LVDOWIKE Mulierem fortem iako Bellone. **Mezna Heroine** tak stroi Duch s. Murem iestes Pani Naiasnieysza: pierśi twoie oreżna Wieża / na ktorey omnis armatura fortium, tysiac pułterzow / y wiele tysiecy mnogich Woysk Rycerskich ludzi Subsistencya y praedium mialy; Tu fortes exercitus, tu Waleczni Hetmani fortune kuli. A gdzieś takiey poszukac? procul pretium eius. Byla taka / byla Naiasnieysza LVDOWIKA, ale sie inż zbyla: testnilismy z nia; w dalekie kraie inż nas odbiezala. Dopiero nieoszacowana cena o nicy roscie / kiedy ostatnie smiertelnosci granice przegnala. Murem ta Pani stawila sie za Krolestwo Polskie. Takiey takiey Chrzescianskiemu Antemurawowi Wiezy dlugo bylo trzeba. Byla Czczyzny Murem / byla Matka / cuius vbera turris. Czeszo o tym myslila y mowila / iakoby dzitke rey Korony pogranicza dużemi Fortami y mocnemi Kasztelami ogrodzic; Widzialem ia iako Mur niewzruszona prowadzona do Prus / od wielkiey Pamieci Niezwyciezonego Stephana Czarnieckiego, prawie per tela per ignes, w szrod nieprzyziacielskich Samkow: gdzie na ciasney przeprawie / gdy Nieprzyziaciel na straze odwodne vderzyl / wшыscy radzili do bliskiego Samku vmykac. Kusyc sie z mieysca iako mur nie dal / w golym polu / y szupley Chragwi liczbie zostaiac / poty az Wodz szesliwy / ktorego szabli fortuna wojenna zawse posluszna bywala / nieprzyziacielski furor, magna dextra vkaral y pogromil. Widziec ia bylo tu pod Warzawą / rzeklbyś ze pierśi z muru diamentowego vkute miala: na samym prawie celu stoiac v brzegu Wisty / na froncie nieprzyziacielskich piorunow stawala. Szalowala czeszo / ze serca swego nieustraszonego w Hetmany y Woyska wlepic nie mogla. Wszystko Rycerstwo obu Narodow do nicy sie garnelo; iey szodrobliwoscia mille clypei zyly / iey Meznoscia y wspa- nialoscia omnis armatura fortium trzymala sie. Widziec bylo Woyska pod Grocholinem z Pruskiego obozu rozproszone / gdy Pana we Gdańsku odbiezaly; iaka ie hoynoscia / iak stodkami slowy Macierzynskimi glaskala / y reka Krolewsta / za rece / za szable vymuiac / za serce chwytala / do mestwa y do ochoty Rycerskiey grzala. Naiasnieyszey to LVDOWIKI bylo dzieło / ze sie Woysko nazad ku Panu obrocity. Widziec bylo y owe armaturam fortium, ktora Kielzno posluszenstwa

Cantic. 4.

Cantic. 8.

D 2

333

zruciwšy in nexum pošla; co nie czyniła / co nie ważyła / aby
tak mocny węzeł rozwiązała? Co we Lwowie o ich krwawe za-
zasługi y vspokoienie vsilowała? Komu kiedy z Rycerstwa
predkrey Audiencyey nie dała? Prawieć omnis armatura for-
tium, te Wieże iako Matke saly. Ziey laſki y ſaworow wſzy-
tkie Woyska pendebant: Exercitus fortes vbiegaly ſie do me-
żney Pániey iako ad Matrem fortium. Ktoeſz za to / tak nie-
zwyciężoney Wyczyznie Marce / tak miłościwey Woysk / y
wſytkich obywatelow Konſerwatorce / tak troſkliwey o po-
koy domowy Teczy / ktoreſz mowie za to Ciucas; ktore Mura-
les, ktore Oliuales? nie inne / nád niecheć poſpolita: Odium
atq; Regnum, Dobrodzieſtwa iey vsilnego oſtárnie Trophæa.
Mowilem doſyc o Meſtwie rozumu y ſerca Naiáſnieyſzey
LVDO WIKI, doſyc o meżney miłości przeciw Narodom
náſnym y dobrá poſpolitego / ktora prawie fortis vt mors di-
lectio, w grob iá wpráwila. A że nie tylko fortitudo ale y de-
cor indumentum eius, pokazawſy meżna / pokaże ná Duſzy y ná
ciele piękna / iako Speculum Maiestatis ſine macula.

Stworzył Pan Bog Naiáſnieyſza LVDO WIKĘ ie-
dne ze trzech Wdzieczności Charitę. Patrzyć ná nie było / ná
Maiestat bez zmarſzczki. Twarz y vroda ſwiadczyły że Pa-
nia była. Wydawała oris Maiestas principem: ona iey Sta-
tura / ſuſtnie aſſimilata Palmie: ona Symetria poſtawy
Krolewſkicy / membrorumq; modus, qualem nec carmina ſin-
gunt Semideis. Krolewſkie cnoty / dziwnie godna Tronu
wdzieczność krasila. Virtus Tua, Naiáſnieyſza LVDO WI-
KO, meruit imperium, ſed virtuti forma addidit ſuffragium. Nie
lubila Tragicam Maiestatem, ktora ſie noſza ci / co ná Tronách
iako ná komedyey ſiedza / vkráda ſie byc czym nie ſa / rozkazu-
ia komu nie pánnia. Ktoſ kiedyſ pulcherrimus ore, Maiesta-
te ferox. Náſza záſ Dyána Maiestat ſwoy aza kiedy náieżyła:
caſtigato in ſublimitate faſtu, kogo nie wiele ſwoia laſkawościá
temperuac comitate faſtigium, wiedzac że Clementiſſimis Ma-
ieſtatis nutibus nemo non ad iuſtam vitæ rationem promoue-
tur. Wielkich Ceſarzow Wſchodnich Wnuka / Zachodnich Au-
guſtow Ciotka; Mantuańſkich / Niwerſkich / Ketelſkich / Mons-
ferrárſkich Kieſtw Dziedziczka; Cárogradzkich Paleologow
Suſceſſorka; Sycyliſkich Burgundyſkich Krolow Sieſtrze-
nica przewyſofo vrodziwſy ſie / iako mons in vertice montium,
ſchylála ſie wſytkim ſtanom iako Lilium conuallium; gdy reke
Pánſka do pocałowania ſciągála / widac było dextra verecun-
diam: widac było w Naiáſnieyſzey Monárchii / nie vehe-
mentiam

mentiam owe radiorum, ktora ſie oczom przykrzy; widziec by-
lo wſtydliwe Dmbry Klemencyey. Widziec iá bylo gdy ſie
po ſwych pokoiach przechadzała / Sicut Sol oriens in mundo, ſic
ſpecies mulieris bonæ in ornamentum domus ſux. Páni to byla /
iako Slonce: ná ktorymkolwiek plácu ſtanela / w Palácách /
w Koſciolách / w Obozách / rzec ſmieie mogles / Tron ná kro-
rym tá Páni ſiedzi non eget ſole & luná. Wſytkie Dziela Jey
pogodne promienie omnia opera ſicut Sol in conſpectu Dei.
Oroz macie Pánia y Palláde y Bellone / y Diáne / decor & for-
titudó indumentum eius.

Do niebá / do niebá iako ſie wyſtroila / pátrzymy. Precz
Pánie moie z Pokoiow / prożności Zwierciádla / precz lo-
mne márnosci znikomey ſtielka. Stawcie ſobie Maiestatu
bez zmarzy Zwierciádlem Naiáſnieyſza LVDO WIKĘ: tu ſie
przeżyzyicie co wam zá ſtroiu y kroiu do wieczności trzeba.
Indumentum virtutis actio eſt. Poki żyiemy / wſytkie náſze zá-
bawy Chreſcianiſkie ná tym ſa / abyſmy ſobie ſáte nieſmier-
telności / ſwiatłości Błogosláwioney Prátextę ſnowáli / ktorey
oſnowy tlo Wiara ſwieta / Gaſty naybogátſze Nádzieicia / y
Miłość / wzory y kwiaty rożne Chreſcianiſkie vczynki do zbá-
wienia náleżace: te ſa indumenta noui hominis incorruptibilia
& ſancta, fortia & decora opera Spiritus. Żadna iedná odzież
Naiáſnieyſzym Pánom nie przyſtoi piękney w niebie / nád te /
ktora złote Miłóſierdzie vkrálo. Niemaſz nic / coby godniey
Naiáſnieyſze Maiestaty pochwalic moglo / nád hoyność prze-
ciw vbożim y nedżnym. Si quis Principem laudet, nihil quod
aque eum deceat, afferat, ac Miſericordiam. Te to ſa ſár-
lary Krolewſkie / ktorych żaden mol nie przegryzie. Incorru-
pibilia & Sancta. Widziec dziś Naiáſnieyſza LVDO WIKĘ
przed Maiestatem Boſkim w złotey Miłóſierdzia Krolewſkiez-
go ſácie. Nie wyliczam codziennych / á rzec moze como-
mentowych ſczodrot ná ialmużne wyſnowanych. Nie wſpo-
minam ſierot luźnych po vlicách y vliczkách y błocie y gnoiách /
ktore odziewála / karmila; nie ráchuie Jerozolimſkich / Cáro-
gradzkich / y w dalekicy Perſyey Apoſtolſkich ludzi / vſluge zbá-
wienia bliźniego traktuacych / ktore gaza regali ſuſtentowála.
Miam wiele ſtarych Koſciolow / Szpitalow / ktorych ſarta
tecta opatrzyła / budynki y pláce rozprzeſtenila / ſpuſtoſzale ſun-
dacye / ſwemi dobrodzieſtwy podſutrowála / trzy Szpitale /
dwa Koſcioly / dwa Kłaſtory w iedney Wárſawie erygo-
wála albo nádſtawila. Wſytko to fortia & decora opera, pie-
kna ſáty błogosláwioney dzieyba: nic iedná piękneyſzego / iá-
to że

Cantic. 8.

Dio Caff. de Trai.

Quid.

Pacat. in pan. The.

Philo in decalog.

Prudent.

Ennod. Sidon. 1.7. Epist. 4. Cyrillus Alex. 1. 1. de recta fide.

Maia. 13.

Plin. de. Trian.

Eccl. 29.

Apoc. 21.

Eccl. 9.

Chryſoſt. hom. 70. in Matth.

Autor Imperf. oper. h. 4.

Chryſoſt. hom. 4. in epist. ad Philipp.

Pfal. 44.

Chrysoft.

Augustin.
s. de Civ.
cap. 24.

Ambr. de
David.
cap. 30.

Damian.
op. 50.

to że fundowała wieczyste wiecznego złotogłowu robotnice;
 nązbierawszy Pánienek ktore w smięciach y barlogu grzebaly/
 złota nięca wyrabiać sobie posag nauczyła: te igielki/ te kros-
 sientka/ te pultynki ktore bogato fundowała/ wystawily Bo-
 gu MARYA LVDOWIKĘ in vestitu deaurato, wystawi-
 ly ia te hafterki y wzornice/ circumdatam varietate. Stane-
 la Krolowa/ iako Psalm mowi/ po rece oblicza Boskiego/ A-
 stitit Regina; connubio virtutum stipata: fundowała ta Lilia
 Naiasnieysza Zakonne Lilia/ Pánienskie kwiaty/ z ktorych na-
 byla liliatam vestem, przybrała sie dzis przed Anyolami Bo-
 żemi w te Liliate/ wyla sobie z niewiedlych Pánienskiej nie-
 winności wienow Krolewska tkanice. Piękny widok w o-
 czach Boskich Niewiasta odziana Naiasnieyszego Milosier-
 dzia promieniami/ ktore krasny oblot cnot Chrześcianstkich
 tyrmate longo toczą za sobą. Nic o iey żarliwości ku Reli-
 giej swietey Katolickiej/ ktora/ y w Kościolach ozdobami bo-
 gatem stroila/ y fundowaniem Misjonarzow do rozmnoże-
 nia Wiary swietey sposobnych/ szczyła. Felices Reges, qui
 suam potestatem ad Dei cultum maximè dilatandum, Maiestati
 eius famulam faciunt. Potkala ia pewnie iuz ta szesliwosc/
 ktora Krolom Augustyn s. obiecnie za promocyę y żarliwosc
 Religiej swietey. Nic tu o dawnieyszych iey nabozenstwach/ nic
 o swiatobliwosci dostoiensztwu Monarszemu nalezytey. Po
 smierci Naiasnieyszeg WŁADYSŁAWA ostala sie na Thronie/
 znać że sie Bogu podobala/ ktorey zadna przeciwnosc z Thro-
 nu nie zepchnela/ in sublimi fastigio non figit gressus stabiles nisi
 maturæ sanctitatis gravitas. Vniála gardzie marnoscia swie-
 cka; vmykala sie czesto miedzy zakonne katy: Zamylala sie przed
 swiatem; kryla sie przed swa własna Korona w przysionki
 Klastorne; chronila sie swoiey Naiasnieyszey Serenitatem.
 Ile razy Naiasnieyszy Pan z palacu wyiachal/ tulila sie mie-
 dzy cienie Zakonne; vkradala sie Thronowi swemu; mowic
 bylo slusnie do niey co Kardynal s. do swey nabożnice Au-
 gusty Rzymskiej: Nos aliquando ieiunamus à cibis, Tu ieiunas
 à Purpura, ieiunas à Corona, atq; à tot Imperialis gloriae pompis.
 Wielkich cnot Pani/ wielkie wystepki z Krolestwa naszego wy-
 korzenila. Ta trzezwosc ktora w Panach y stanach wysokich
 dzis zlastki Bozey widzimy/ Naiasnieyszey to LVDOWIKI
 sprawa/ ktora sie puianemi Dygnitarstwy strasznie brzydząc/
 luxus napoiow pieknie obrzydyla. Nie temu sie dziwnie/ że
 Anyelskie Klausury dla calosci Pánienskiej Krolewska budo-
 wala; ale barziej ze w srzod Palacu biały dwor swoy/ iako
 iedno

iedno Lilietum w nienaruszoney stawie trzymala. Bona fama
 lilium est, cui nec candor desit nec odor. Trzymala sie we
 wszytkich swoich sprawach/ iakoby nie Polscze/ ale nad sobą
 sama panowala. Predko sie za swoje impetus, y passye vy-
 mowala: znala/ y swym ięzykiem mawiala: co iest/ sui ipsius
 esse Regem. Krotko mowiac/ co sie niewinności Krolew-
 skiej tyce/ dosyc rzec: Lilia w Polscze krolowala. Tak pie-
 knie sie przed oczy Boskie vbrala/ tak bogato wystroila ta Ni-
 wercka Lilia/ nec Salomon in gloria sua, w tak ozdobney szacie
 widziany byl na Maiestacie swoim.

Pulcoka przed smiercia gotowala sie po Krolewsku do
 Wieczności. Polerowalo sie to Zwierciadko bez zmazy.
 Jednala sie ze wszytkiem/ swiat Polski spokojny zostawiac.
 Codzien przez cale pulrocze do vsu Spowiednika przyklekala:
 wszytkie kaciki y penetralia sumnienia swego miotla potury s.
 zamiatajac/ wszytkie prozności iako paterczy ny z siebie zru-
 caiac/ tak sobie dla milosci Boskiej ziemskie panowanie lekce
 wazyła/ y wieczna Korone nad doczesna barziej smakowala/
 nigdy vsilniey iako przed smiercia o tym nie myslila/ zeby
 zmilome y omylne Sceptra/ sliskie Throny komu innemu mia-
 sto siebie wyrainwzy/ z Krolewskiej dostoinosci cale sie wy-
 zula/ y w Klastornych gmachach zawarshy ostatek lat Kro-
 lewskich/ vstawnie bez rostyrku do Boga wolala: Psallam &
 intelligam in via immaculata, quando venies ad me. Tu
 w przybytkach niepokalanych Dziewic/ czekac cie Boze bede/
 y czuwac kiedy ostatnie zakolacez do mnie. Talem hic vir ad-
 mirabilis puritatem (stowa sa Theodoretá o Dawidzie) ta-
 lem hac mulier fortis habuit puritatem, rzekne ia o LVDOWI-
 CE, vt cum fiducia ad Deum clamaret. Regias aulas instru-
 ctas Tibi pręparavi, Tuam audientiam exopto, Tuam presentiam
 desidero. Pewnie Naiasnieysza Pani nie przeco innego
 kilka dni tudziez smierci/ perambulans in innocentia cordis sui
 nad zwyczaj po swym sie Palacu krečila/ iedno zeby z Gabi-
 netow swiatowych w Zakonne cienie/ ktore iako Regales au-
 las Krolowi Krolow wystawila/ iak naypredzey wymknela:
 przeto na tydzien przed skonaniem/ geste/ troskliwe Audiencye
 spieszyla/ aby sie calowicie na Audiencya Boska wygotowala
 y zawarla. O tym w noc y we dnie przemyslala/ aby Maxi-
 mum Terribile Regnare porzucila/ a na drugie niemniey straszne/
 na smierc/ iak naygotowsha zostala. Ostatnie stowa te rzekshy.
 Wic vmrzec, dokonala. Meźnie zyla/ meźnie dokonala.
 Zawod smiertelnosci swoiey meźnie zgonila/ dereliquit vt leo
 iedno

Bernard.

Synes.
orat. ad
Arcad.

Lucz 12.

Pfal. 100.

Theol. or.
in eund.
psal.

Pfal. 100.

terem. 250.

vmbra culum suum: iako lwica / gdy sie z lozyska wynosi swego / y latnie zern / idzie meznie ostrzac zebami pazury. Nie boi sie na drodze zastepu / vsa mestwu y sile. Wyšla Naiasnieysza L V D O W I K A rownie iako Lwica de regione vmbrae mortis wspanialego y smialego sumienia: sanctimonia & magnificentia vzbroyly ia na droge wiecznosci. Sakramenty swietemi iako niezwalczonym orzezem / wshytym piekielnym zastepom grozna / vpragniona na zer szeszliwej wiecznosci; dereliquit vt leo vmbra culum suum, dereliquit vt Rex arcem suam. Wyshedl Duch iey Naiasnieyszy z ciata / iako Krol z zamku swego skoro wynidzie / orzezne Woyska y ogniste Swarzdzie kolo niego / tak stanely Pulki Anielskie / y przed Naiestat Boski / Naiestat iey niewinny postawily. Nie owac to Mulier, ktorey dane sa skrzydla Orle / vt fugeret in desertum a facie Draconis. Nie boi sie ta Lwica Naiasnieysza Wawela Kraszkowskiego / y Smoczey Jamy iego. Smiele deprac bedzie po karku iego / conculcabit draconem Duch Lwisty Naiasnieyszey Panniey / przeciw ktoremu Pani Naiasnieysza / cum magnis virtutibus affert grande supercilium. Idzie do grobu / iako Sol intrepidus ad noctis cognatae sepulchrum. Segna tedy Krolewskie te Palace. Segna wlasne swoje serce w tym Kosciiele pogrzebione. Segna wshytlich sobie zyczliwych ku sobie vstugi. Segna Odium atq; Regnum, niespokoyne Sceptra / niengoidane Niecheci. Zyla iako Lilia / y wshytlich wonnych kwiatow Bogini Flora. Idzie do grobu iako obfita Ceres, szpizarnia y szpichlerz vbogich. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Vmieraiac / Korone Polska w wielkiey y niewidaney obfitosci chleba / pola swemi popiolami zarodzizwshy / zostawnie idzie do grobu iako snop pszeniczny frumentum maturu, doyzrzale wiecznosci ziarno. Zyies Bogu L V D O W I K O, zyc bedzies w pamieci wdzieczney. Zawdzieczy sera posteritas milosc Twoie ku Narodom Naszym / ktorey iesmy znac nie vmieli / zawdzieczac niechcieli. Z popiolow Twoich swietych sklo przezrzoczyste / iako Phnix odradzac sie bedzie Zwierciadlo bez zmazy Naiestatu Twego tu na ziemi / a krystaly Empireyskie Naiasnieyszey Duszy Twoiey / swiatloscia Naiasnieysza niech zostana / abys widziala Boga iuz nie w Zwierciadle ale oczoma w oczy / Amen.

Psal. 45.

Chald. ib.

Apoc. 12.

Psal. 90.

Iuuenal.

Zeno ve.

Iob 5.

Septuag. ibid.

P. *Osfolinskiego.*
Canzlersa Nagrobel miedzi.
 In Mortis Cancellis Cancellaria est
 Osa d'rolens iam breuis vna claco
 Vir quilibet fiantis fuit Mos dicitur ipsa
 Congna nam Pitta non est ipsa sed
 Conitridis est restis ola vueret ipse
 Moris quo spertis Capitulis est
 Res puzis fuit Capibat cure adaco
 Moris quia nescit vere adaco erat
 Moris quo postis Capofare factum
 Moris quia nescit vixit factum
 Moris huius iuxta fuit vir naxie Capetis
 Neque quod huius fuit Capetis ille fuit
 Moris quo postis Capetis in ipso
 Regibus Moris qui puzis est.

